

Wierdl Zsuzsa A legkisebb fiú

Hanyatló forró nyári nap volt, de nem is a kinti hőség miatt izzadtam, inkább belülről főtt a fejem. Előző nap jöttem haza Firenzéből, és egész úton azon gondolkodtam, hogyan fogom elővezetni Neked az eddigi eredményeket, milyen logikai sort felállítva. Ugyanakkor a kitörő lelkesedés, amit alig tudtam véka alá rejtteni, nem hagyott nyugodni, és minduntalan romba döntötte az addigra már kiforrottnak vélt bevezetést. Kedvem lett volna csak egyetlen mondatban, vagy csak egyetlen szóban összefoglalni mindent. De tudtam, ezt Veled szemben nem engedhetem meg magamnak. Mindig is több száz érvet tudtál felsorakoztatni bármilyen kijelentésed, vagy feltételezésed mögé, meg sem várván a kérdéseket. Sosem fogalmaztál meg valamit „igen”-ben, vagy „nem”-ben. A „csak” pedig messzemenően távol áll Tőled.

Végül is semmi sem úgy történt, ahogy azt elterveztem: olyan meglepetéssel szolgáltál, amit álmomban sem gondoltam volna. Kiteregettem a rajzokat és próbáltam összeszedni a mondandómat. Valójában rettegtem attól, hogy megbecsülésed és érdeklődésed a munkám iránt, amelyet soha más művészettörténész-től – még Olaszországban sem – tapasztaltam, itt véget ér.

– Akkor elmondok neked valamit – kezdted, mielőtt megszólalhattam volna. Nem volt a szemedben döbbenet vagy csodálkozás, inkább valami megfogalmazhatatlan szomorúság. – Évekig egy női fej rajz volt az íróasztalom felett, mert mindig is azt gondoltam, hogy köze van hozzá... – folytattad. – De most hogy kiszedted a torzító szem és áll kiegészítéseket, eltűntek az átfestések, az átrajzolások, és csak az eredeti vonalak erejét és kvalitását látom, egyre biztosabb vagyok benne...

– Na de Mari, hogy lehet, hogy erről eddig sohasem beszéltél...?!? – kérdeztem megdöbbenve.

– Mert tudod, ebben az országban ezt nem lehet elmondani...

– Mi? – kérdeztem megrökönyödve, mintha a rendszerváltás előtt állnánk. Akkor aztán elmesélted, vázoltad a művészettörténeti szakma itthoni viszonyait, erővonalait, bigottságát, és szinte „terrorisztikus” hatalmi harcait, amely 40 éve nem változott. Nem álltam messze a valóságtól. Éltem már át hasonló helyzetet Rómában, úgy 15 évvel ezelőtt. Az Akadémián még mindig nem történt meg az „otthoni rendszerváltás,” mintha elszállt volna a Via Giulia felett az idő, mely ellen mi lázadó fiatal művészek és kutató-ösztöndíjasok küzdöttünk, Szörényi László nagykövetsége idején,

vele az élen. Emlékszem régész barátom meglett halántékú egyetemi professzor kollégájára, aki az ő ablaka helyett, az enyém alatt füttyörészett tévedésből, mivel a kapuk zárva voltak, és csengő hozzánk nem volt...

– Nem kellene már nálatok is becsengetni? – jutott hirtelen eszembe hallgatván szomorúan megkeseredett előadásodat. Persze Te ebben élsz, Neked ebben semmi különös nincs, na de hogy lehet ezt kibírni? Alig akartam elhinni.

Azóta sok idő elmúlt, és kutatásainkat közösen, módszeresen végeztük Firenze és Esztergom között. Az idő azonban, Téged igazolt... Tavaly nyáron valaki azt mondta: „Tudod, ha valami 40-es öszülő halántékú snájdig fiatalember állt volna melletted, jobban elhitték volna.” Tiltakozom. Ezen múlik? A Te szellemiséged, tudásod elképesztő frissessége etalonnal szolgálhat mindenkinek, aki a gondolkodás és az emberi elme megértése mellett tette le a voksát. „A tudomány nyitott” – vallod. Vajon mindenki így gondolja?

Sajnos, ez kortól független, ahogy ezt tapasztaltuk is. Minden úgy történt, ahogy azt előre láttad... Talán, korai volt, mondták ezt is, de minden, amit megismerünk, azt gondoltuk mások is látják. Talán Te is úgy érezted, sürget az idő.

A néma döbbenet azonban néhány szakembernek a meg nem ismeréssel párosult teljes elutasítása miatt szállt ránk. Ez a tudomány? Könyvekből értékelünk, elavult fotókból, és írunk újabb könyveket? Jó lett volna vitatkozni, érvelni, de ilyen nem volt. Pedig erre vágytál volna. Valamelyik, egy, az újságok által harvardosnak titulált szakértőnk megkérdezte egy lyuk tömítésére, hogy az milyen szín. Fiatal kollégám szeméi tágra nyíltak és halkan kuncogott mögöttünk. Vajon hogy tesz akkor különbséget az eredeti vonal és a nem eredeti között?!? De Ó, legalább megnézte 5 percig.

Ugyanis a többi fő-ellenző „szakértő” sosem látta! Hogy mernek úgy véleményt alkotni? Hogy mernek ítélni? Milyen önbecsülés kell ehhez? Ugyanezek a kérdések fogalmazódtak meg bennünk a rendszerváltás idején.

Drága Mari! Kívánom Neked, a 350 évig elfeledett legkisebb fiú, sok-sok rajongód és a magam nevében, hogy friss, fiatal, elképesztő szellemiséged még sokáig legyen gyümölcsöző és útmutató a Te hazádban is. Legyen irányadó a csengő felé vezető úton. Boldog születésnapot!

Szeretettel, Wierdl Zsuzsa